

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE
nr 28/1991-92 med anledning av
landskapsstyrelsens framställning till
landstinget med förslag till landskapslag
angående ändring av landskapslagen om
landstingsval och kommunalval.

Landstinget har den 9 mars 1992 inbegärt lagutskottets yttrande över framställningen. Utskottet, som hört kanslisekreteraren Pia Rothberg-Olofsson och lagberedningssekreteraren Lotta Wickström-Johansson, får härmed anföra följande.

Framställningen ansluter sig till landskapsstyrelsens framställning nr 25/1991-92 med förslag till landskapslag om Posten. I framställningen föreslås vissa sådana ändringar och tillägg som innebär att Posten på Åland påförs skyldigheten att anordna förtidsröstning vid landstings- och kommunalvalen. Vidare föreslås att rätten att skicka valhandlingar som tjänsteförsändelser slopas.

De föreslagna ändringarna följer direkt av att lagstiftningen om postväsendet enligt den nya självstyrelselagen överförs till landskapets lagstiftningsbehörighet. I vissa avseenden har utskottet dock funnit det påkallat att komplettera och förtydliga förslagen. Utskottet anser bl.a. att landskapsstyrelsen, inte posten, skall besluta om var förtidsröstning anordnas och föreslår vidare att principerna för när förtidsröstningsställena hålls öppna fastslås i lagen.

Redan vid de två senaste landstings- och kommunalvalen åren 1987 och 1991 har det varit möjligt att förtidsrösta vid postkontoren på Åland. Eftersom postlagstiftningen enligt gällande självstyrelselag är en riksangelägenhet, har emellertid postverket inte i landskapets vallagstiftning kunnat åläggas sådana uppgifter. I stället har postens åligganden i samband med förtidsröstningen reglerats i en överenskommelseförordning om skötseln av vissa förvaltningsuppgifter i anslutning till förtidsröstning i landstingsval och kommunalval i landskapet Åland (FFS 735/87). I och med nu föreslagna ändringar i vallagstiftningen kommer förordningen att upphävas.

Detaljmotivering

32 §. Ändringen följer av en ändring av 51 § 1 mom.

51 §. Genom landstingets beslut skall det affärsverk som handhar postverksamheten på Åland benämnas Posten på Åland, vilket bör beaktas även i föreliggande lagförslag.

På grund av omorganisationer och rationaliseringar inom postväsendet har på senare tid flera postkontor indragits. I vissa kommuner på Åland finns inte längre fullständiga postkontor utan postverksamheten sköts i anslutning till butiksservice och liknande. Utskottet föreslår därför att 51 § 1 mom. kompletteras med begreppet "tillfälligt förtidsröstningsställe" för att möjliggöra förtidsröstning där egentligt postkontor inte finns. En motsvarande ändring har också genomförts i rikslagstiftningen för de riksomfattande valens del. Förtidsröstning vid andra än egentliga postkontor tillämpades i vissa kommuner redan vid landstings- och kommunalvalen 1991.

Enligt framställningens motivering föreslås posten få besluta om i vilka kontor förtidsröstning skall ske. Enligt gällande överenskommelseförordning beslutar landskapsstyrelsen vid vilka postanstalter förtidsröstning ordnas. Landskapsstyrelsen är dock skyldig att innan beslut fattas begära postdistriktschefens samtycke. Utskottet anser, med beaktande bl.a. av förändringarna i postens organisation, att landskapsstyrelsen bör besluta om vid vilka postkontor eller tillfälliga förtidsröstningsställen förtidsröstning arrangeras. Kostnader och tillgänglighet måste härvid sammanvägas till en ändamålsenlig lösning, där väljarnas intresse står i förgrunden. Enligt utskottets åsikt borde det på minst ett ställe i varje kommun på Åland vara möjligt att förtidsrösta på postkontor eller tillfälligt förtidsröstningsställe. Utskottet har därför föreslagit ett tillägg till 1 mom.

51a §. Landskapsstyrelsen föreslår att posten ensidigt skall få besluta om under vilka tider förtidsröstningen i postkontoren och de tillfälliga förtidsröstningsställena skall ske. Enligt utskottets åsikt gäller här samma förutsättningar som ifråga om var poströstningen skall äga rum. Utskottet föreslår därför en komplettering enligt vilken förtidsröstning i postens kontor skall ske under kontorens öppethållningstider samt i de tillfälliga förtidsröstningsställena på sådana tider posten bestämmer.

Genom en ändring (39/90) av vallagstiftningen anordnas landstings- och kommunalvalen, liksom för övrigt samtliga riksväl, numera som endagsväl. I samband med att ändringen genomfördes betonades möjligheterna att ytterligare förbättra förtidsröstningssystemet. Landstinget utgick i samband härmed (Lu bet.nr 7/1989-90) från att poströstning, liksom i riksvälen, borde vara möjlig några lördagar eller söndagar före valen. Detta skulle underlätta bl.a. bortaålämnings och studerandes möjligheter att förtidsrösta. Vid landstings- och kommunalvalen 1991 anordnades efter överenskommelse mellan landskapsstyrelsen och posten poströstning under två lördagar. Utskottet föreslår nu en uttrycklig bestämmelse om att poströstning skall anordnas under de två lördagar som föregår valen mellan klockan 12.00 och 14.00.

Av lagtekniska skäl har utskottets förslag inarbetats som ett nytt 3 mom. i 51a §.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att landstinget måtte anta det i framställningen ingående lagförslaget med följande ändringar:

L A N D S K A P S L A G

angående ändring av landskapslagen om landstingsval och kommunalval

I enlighet med landstingets beslut

upphävs 83 § 4 mom. landskapslagen den 30 december 1970 (39/70) om landstingsval och kommunalval, sådant det lyder i landskapslagen den 6 augusti 1987 (58/87), *(uteslutning)*,

ändras 32 § 1 mom. och 51 § 1 och 3 mom., sådana de lyder i landskapslagen den 6 augusti 1987, *samt*

fogas till lagens 51a §, sådan den lyder i landskapslagen den 6 augusti 1987, ett nytt 3 mom., varvid nuvarande 3 mom. blir 4 mom., som följer:

32 §

Vid centralnämnds första sammanträde fattas beslut om kungörelse, i vilken skall anges när och var i denna lag avsedda valhandlingar skall inlämnas. Kommunal centralnämnds kungörelse skall även ange antalet fullmäktige som skall väljas, datum och klockslag för valförrättningen samt innehålla uppgift om förutsättningarna för att förtidsrösta, vilka postkontor *eller tillfälliga förtidsröstningsställen* som är förtidsröstningsställen i kommunen och förtidsröstningstiden. Vid sammanträdet fattas även beslut om beställningar av valsedlar och om övriga erforderliga åtgärder.

51 §

Förtidsröstning kan anordnas i inrättning *samt i kontor och tillfälliga förtidsröstningsställen som Posten på Åland (Posten) upprätthåller*. Ställe där förtidsröstning anordnas benämns *förtidsröstningsställe*. *Landskapsstyrelsen beslutar efter att ha hört Posten vid vilka kontor förtidsröstning anordnas och var tillfälliga förtidsröstningsställen inrättas.*

Förtidsröstning i Postens kontor *och tillfälliga förtidsröstningsställen* ombesörjs av valförrättare. Posten skall senast den 3 september till *den kommunala* centralnämnden

anmäla namnen på dem som förordnats att verka som valförrättare *vid postkontoren och de tillfälliga förtidsröstningsställena* och deras tjänsteställning eller uppdrag samt, *med beaktande av bestämmelserna i 51a § 3 mom.*, de tider då förtidsröstning äger rum.

51a §

Förtidsröstning i Postens kontor anordnas under den i 1 mom. nämnda perioden under kontorens öppethållningstider och i Postens tillfälliga förtidsröstningsställen under de tider Posten bestämmer. Förtidsröstning anordnas dessutom i kontoren och de tillfälliga förtidsröstningsställena de två lördagar som föregår valet mellan klockan 12.00 och 14.00.

(Ikraftträdelsebestämmelsen lika som i framställningen).

Mariehamn den 24 augusti 1992

På lagutskottets vägnar:

Sune Eriksson
ordförande

Lars Ingmar Johansson
sekreterare

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordföranden Sune Eriksson, viceordföranden Sundback, ledamoten Gunnar Jansson och ersättaren Salmén.